

בבית המשפט העליון

בר"ש 2452/21

לפני: כבוד השופט א' שטיין

המבקשת: ועדת האתיקה הארצית של לשכת עורכי הדין בישראל

נ ג ד

המשיב: ירון גביון

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
ירושלים (השופט מ' בר-עם) שניתן ביום 12.3.2021 בעב"י
50053-12-20

בשם המבקשת: עו"ד לירז סבן

החלטה

1. בקשת רשות הערעור שלפניי נסובה על סמכותם של בתי הדין המשמעתיים של לשכת עורכי הדין (להלן: הלשכה) להטיל על מועמד להתקבל כחבר בלשכה – ולקבל לידי רישיון לעסוק בעריכת דין – עונש של פסילה-על-תנאי מקבלתו כחבר בלשכה מכוח האמור בסעיפים 41, 68 ו-68א (א) לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961 (להלן: החוק).

2. בקשה זו מופנית נגד פסק דינו של בית המשפט המחוזי ירושלים (השופט מ' בר-עם) אשר ניתן ביום 12.3.2021 בגדרו של עב"י 50053-12-20. פסק דין זה דחה את ערעור המבקשת על פסק דינו של בית הדין המשמעתי הארצי של לשכת עורכי הדין (להלן: בית הדין הארצי) אשר ניתן ביום 25.11.2020 בגדרו של בד"א 48/20, ואשר במסגרתו נדחה ערעורה של ועדת האתיקה הארצית של הלשכה (להלן: המבקשת) על גזר דינו של בית הדין המשמעתי המחוזי של לשכת עורכי הדין במחוז תל אביב והמרכז (להלן: בית הדין המחוזי) שניתן ביום 21.7.2020 בגדרו של בד"מ 42/18 (להלן: גזר הדין).

3. במסגרת פסק דינו של בית הדין הארצי נקבע כי בבואו לגזור את דינו של נקבל, בית הדין המשמעתי מוסמך להטיל על מועמד לקבלה ללשכת עורכי הדין עונש של פסילה-על-תנאי מקבלתו כחבר בלשכה.

הרקע לבקשה

4. המשיב עבר את תקופת התמחותו במקצוע עריכת הדין, אולם טרם עבר את בחינות הלשכה להסמכה לעריכת דין (להלן: בחינות ההסמכה), כנדרש בסעיף 38(א) לחוק. לאחר שניגש לבחינה שהתקיימה במועד מאי 2017, התרעם המשיב על האגרה הנגבית על ידי הלשכה בגין בחינות ההסמכה ופרסם בדף הפייסבוק שלו מודעה בזו הלשון: "המחיר כולל גם חברות בבית הזונות לשנה!!". בעקבות הפרסום כאמור, ביום 12.8.2018, הגישה המבקשת קובלנה נגד המשיב בגין התנהגות שאיננה הולמת את מקצוע עריכת הדין, עבירה לפי סעיף 61(3) לחוק; וכן בגין פגיעה בכבוד המקצוע, עבירה לפי סעיף 53 לחוק.

5. ביום 19.12.2019, בגדרו של בד"מ 42/18, הרשיע בית הדין המחוזי (עורכי הדין מ' רבינוביץ', אב"ד, ע' אברונין ונ' הרשקוביץ) את המשיב במיוחס לו בכתב הקובלנה – זאת, על סמך הודאתו והתנצלותו ולאחר ניהול הוכחות. ביום 21.7.2020, גזר בית הדין המחוזי על המשיב עונש של פסילה-על-תנאי מלהתקבל כחבר בלשכה למשך שלושה חודשים לבל יעבור עבירה לפי סעיף 61(3) לחוק או עבירה לפי סעיף 53 לחוק במשך שנה אחת מיום מתן גזר הדין. כמו כן השית בית הדין המחוזי על המשיב עונש של נזיפה, בהתאם לסעיף 68(2) לחוק. שיקולי הענישה אשר הוליכו את בית הדין המחוזי להשית על המשיב את העונש של פסילה-על-תנאי כאמור לעיל אינם רלבנטיים להליך הנוכחי, ועל כן לא אפרטם.

6. ביום 22.7.2020, הגישה המבקשת בקשה לתיקון טעות בגזר הדין בטענה כי בגדרי סעיף 41 לחוק לא ניתן להשית על מועמד לחברות בלשכה עונש של פסילה מותנית מקבלת רישיון עריכת דין. המבקשת טענה כי סעיף 41 לחוק מונה רשימה סגורה של עונשים אותם מוסמך בית הדין להשית על מועמד לקבלה ללשכה, כאשר העונש בדמות פסילה-על-תנאי מקבלת רישיון אינו אחד מהם. בהחלטתו מיום 30.7.2020, סילק בית הדין המחוזי על הסף את בקשת המבקשת לתיקון טעות בגזר הדין, וזאת מן הטעם שהטעות לה טוענת המבקשת אינה מהווה טעות בת-תיקון על ידי הערכאה הדיונית, אלא – אם אכן מדובר בטעות – טעות מהותית בפסק הדין גופו; ועל כן הדרך היחידה להשיג עליה היא פנייה לערכאת הערעור. בית הדין המחוזי אף דחה את טענת המבקשת לגופה,

בקבעו כי בית הדין הוסמך בחוק להטיל על מועמדים עונש של פסילה על תנאי מקבלת רישיון לעריכת דין.

7. בית הדין המחוזי הוסיף וקבע כי סמכותו כאמור נגזרת מהסמכות להשית על עורך דין, חבר בלשכה, עונש של השעיה על-תנאי, אשר נקבעה בסעיף 68א(א) לחוק. סעיף זה קובע לאמור:

“הטיל בית דין משמעתי עונש השעיה, רשאי הוא להורות בגזר הדין שהעונש, כולו או מקצתו, יהיה על תנאי.”

בהמשך, נדרש בית הדין המחוזי לסעיף 41 לחוק, אשר מורה כדלקמן:

“בתקופת התמחותו ועד להכרעה סופית בדבר קבלתו כחבר הלשכה נתון המועמד למרותה של הלשכה ולשיפוטה המשמעתי, והלכות האתיקה המקצועית חלות, בשינויים המחוייבים, גם עליו; בשל עבירת משמעת רשאי בית דין משמעתי להטיל על מועמד אזהרה, נזיפה, פסילה להתקבל כחבר הלשכה, לתקופה שלא תעלה על שלש שנים או לצמיתות; ואם היה בעבירה משום הפרת חובותיו כמתמחה או פגיעה בטוהר הבחינות – גם ביטול התמחות, כולה או מקצתה, וביטול בחינה. על דין המשמעת נגד מועמד יחולו בשינויים המחוייבים, הוראות הסעיפים 62 עד 74” (ההדגשה הוספה – א.ש.).

8. בית הדין המחוזי קבע כי נוכח האמור בסיפא של סעיף 41 לחוק – שכאמור מורה כי סעיף 68א(א) לחוק נמנה על הסעיפים אשר חלים על מועמד לחברות בלשכה – טענת המבקשת לפיה לא ניתן להשית על מועמד עונש משמעתי מסוג פסילה-על-תנאי מנוגדת ללשון החוק ולקביעת המחוקק. בית הדין המחוזי אף העיר כי המקרה דנן איננו המקרה הראשון שבגדרו מועמד נפסל על-תנאי מקבלה ללשכה (ראו: בד”מ (משמעת עו”ד ת”א) 70/14 ועדת האתיקה הארצית של לשכת עורכי הדין נ’ זלר (24.5.2016)).

9. בעקבות החלטה זו, הגישה המבקשת ערעור על גזר הדין לבית הדין הארצי.

10. בפסק דין מפורט ומנומק, אשר ניתן בגדרו של בד”א 48/20, דחה בית הדין הארצי (עורכי הדין ר’ (שטלמן) ארז, אב”ד, א’ אלמוגי, וי’ תובל) את ערעור המבקשת, תוך שהוא מאמץ את הפרשנות שנתן בית הדין המחוזי לסעיף 41 לחוק. כמו כן דחה בית הדין הארצי את ערעור המבקשת על קולת העונש לגופו.

11. על פסק דין זה הגישה המבקשת ערעור לבית המשפט המחוזי.

12. בפסק דינו מיום 12.3.2021, שניתן בגדרו של עב"י 50053-12-20, דחה בית המשפט המחוזי ירושלים (השופט מ' בר-עם) את ערעור המבקשת, בקבעו כי בפסק דינו של בית הדין הארצי לא נפל שום פגם המגיע כדי טעות משפטית או עיוות דין. בית המשפט המחוזי סקר ובחן את הפרשנויות הלשוניות של המונח "פסילה" מחד גיסא, ושל המונח "השעיה" מאידך גיסא, והגיע לכלל מסקנה כי מונחים לשוניים אלה "מבטאים את אותו מעשה – מניעת חברות בלשכה – בהתייחס לנקודות זמן שונות – לפני ואחרי הקבלה הראשונה לשורות הלשכה" (פסקה 23 לפסק הדין). עוד קבע בית המשפט המחוזי כי –

"הרציונל הנעוץ בהקניית הסמכות לענישה על תנאי יפה בעניינם של מתמחים ועורכי-דין, כאחד, ולא שוכנעתי כי קיים נימוק של ממש, המניח את הדעת, לאבחן בין קהלים אלו. [...] המחוקק בחר לעגן את הסמכות לענישה על תנאי בגדר הוראות החוק אשר הוחלו במפורש על מתמחים, והדברים ברורים" (פסקאות 26-27 לפסק הדין) (ההדגשות הוספו – א.ש.).

13. נוכח האמור, אימץ בית המשפט המחוזי את פרשנותו של בית הדין הארצי וקבע כי בתי הדין המשמעתיים של לשכת עורכי הדין מוסמכים במקרים המתאימים להטיל עונש של פסילה-על-תנאי על מתמחים ועל מועמדים להתקבל כחברים בלשכה, מכוח סעיף 41 בצירוף סעיף 68א(א) לחוק. כמו כן דחה בית המשפט את ערעור המבקשת על גזר הדין גופו; ומכאן הבקשה שלפניי.

טענות המבקשת

14. המבקשת סבורה כי המקרה דנן מצדיק את התערבותו של בית משפט זה בפסקי הדין קמא, שכן הוא מעלה שאלה משפטית עקרונית ובעלת חשיבות ציבורית, אשר חורגת מעניינם הפרטני של בעלי הדין ואשר טרם הגיעה לפתחו של בית משפט זה. במסגרת זו נטען כי הפרשנות שהערכאות קמא נתנו לסעיפים 41 ו-68א(א) לחוק מנוגדת לכוונת המחוקק ויש בה כדי להביא לפגיעה בעיקרון הוודאות המשפטית ובאפקטיביות הענישה.

15. המבקשת מוסיפה וטוענת כי הותרת פסקי הדין קמא על כנם עלולה להפוך את כלי הענישה המשמעתי מסוג "פסילה" לאות מתה ולהביא לפגיעה בערכי היסוד של השיטה המשפטית בארצנו בכלל, ובעיקרון החוקיות בפרט.

16. המבקשת מדגישה כי היא הגישה את בקשת רשות הערעור כדי לקבל את הכרעתו העקרונית של בית משפט זה בשאלה המשפטית נשוא במחלוקת – וזאת מבלי שהדובר יביא להחמרה בעונשו של המשיב.

דיון והכרעה

17. דין הבקשה להידחות אף מבלי לבקש תשובה.

18. מדובר בבקשת רשות ערעור ב"גלגול רביעי" אשר באה בגדרה של תקנה 148א לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: תקנה 148א). לא מצאתי כי פסקי הדין של הערכאות קמא – המסכימות זו עם זו – מעוררים שאלה משפטית עקרונית אשר ראוי לה, לפי טיבה ומהותה, להתברר במסגרת בקשת רשות ערעור ב"גלגול רביעי". זאת מאחר שהמענה הנכון לשאלה המשפטית שעוררה המבקשת נגזר מהוראות החוק שבהן עסקינן. מענה כאמור ניתן על ידי בית הדין המחוזי, בית הדין הארצי וכן על ידי בית המשפט המחוזי, אשר בחן את קביעותיהם של בתי דין אלה. בהינתן כל זה, ובאין מחלוקת בין הערכאות השונות בשאלה המשפטית נושא הדיון, אין כל סיבה להעמיד את השאלה להכרעתו של בית משפט זה כערכאה רביעית (ראו והשוו: ר"ע 125/86 אקלר נ' מדינת ישראל, פ"ד מ(1) 809, 812 (1986); רע"א 8941/06 עיריית חיפה נ' ב.מ. כרפס דדו בע"מ, פסקאות 22-23 (4.11.2009); בע"מ 9914/09 פלונית נ' פלונית, פסקה ו (19.1.2010); בר"ש 2998/10 בלום נ' הועד המחוזי של לשכת עורכי הדין, פסקאות י"ב-י"ד (27.6.2010); בר"מ 103/12 הועדה המקומית לתכנון ולבניה רחובות נ' דיור ב.פ. בע"מ, פסקה 8 (5.8.2014); וכן בר"ש 2981/18 דדיה נ' וועדת האתיקה הארצית של לשכת עורכי הדין (24.4.2018)).

19. לטעמי, נכונות התוצאה אליה הגיעו הערכאות קמא נגזרת מלשון החוק גופו; ואפרט.

20. לצד הכפפת המועמד לקבלה כחבר בלשכה "למרותה של הלשכה ולשיפוטה המשמעתי", ולצד פירוט העונשים המשמעתיים שניתן להטילם על כל מועמד כזה, סעיף 41 לחוק קובע כי "על דין המשמעת נגד מועמד יחולו, בשינויים המחוייבים, הוראות הסעיפים 62 עד 74".

21. סעיף 62 לחוק, שעניינו סמכותם של בתי הדין המשמעתיים של הלשכה, חל על מועמד שעומד לדין משמעתי ללא שום "שינויים מחוייבים" (פרט להיותו "מועמד", להבדיל מ"עורך דין"; וזאת בשעה שהמועמד כבר הוכפף לשיפוטה המשמעתי של הלשכה בסעיף 41 רישא לחוק). סעיפים 63, 64, 64א, 65, 65א, 66, 67 ו-67א, שענינם, בהתאמה, הזכות להגיש קובלנה, הסמכות המקומית, אי-התלות של בתי הדין, סדרי הדין, פומביות הדיון, סמכויות העזר, הראיות, והמצאת המסמכים לבעלי סמכויות שפיטה – אף הם חלים על שיפוט משמעתי של מועמד ללא שום "שינויים מחוייבים". כך הוא גם לגבי סעיפים 69, 69א, 69ב, 70, 71, 71א, 72, 73 ו-74 לחוק, אשר עוסקים בסמכויות נלוות של בתי הדין, קובעים את כלל ההכרעה לפי דעת הרוב, מגדירים את זכות העיון בפסקי הדין של בתי הדין, ומסדירים את הליכי הערעור וביצוע חיובים כספיים. סעיפים אלה, אף הם חלים על מועמדים לקבלה כחברים בלשכה ללא שום "שינויים מחוייבים".

22. הוזה אומר: הסעיפים היחידים שמונה הסיפא של סעיף 41 לחוק אשר מצריכים את קביעתם של "שינויים מחוייבים" ביחס למועמד – להבדיל מעורך דין חבר בלשכה – הם סעיפים 68, ו-68א-68 לחוק, שענינם דרכי הענישה אשר כוללות הוצאה מן הלשכה, השעיה והשעיה על תנאי. במסגרת קביעה כאמור, בתי הדין למשמעת מצווים להתאים דרכי ענישה אלו למצבם של מועמדים לחברות בלשכה אשר טרם קיבלו רישיון לעסוק בעריכת דין. חובת ההתאמה כאמור היא כל משמעותו של צמד המילים "בשינויים המחוייבים".

23. המחוקק אינו משחית את מילותיו לריק (ראו: ע"פ 4802/18 פלוני נ' מדינת ישראל (29.1.2019), פסקה 27 לפסקי דיני). הביטוי "בשינויים המחוייבים", בו עשה המחוקק שימוש בסיפא של סעיף 41 לחוק, בהחילו את "הוראות הסעיפים 62 עד 74" על מועמדים, חייב להיות בעל משמעות, ואינו יכול להיות נטול משמעות וריק מתוכן. משכך הוא, ולאחר שידענו כי הביטוי "בשינויים המחוייבים" אינו מתחבר לשום הוראה שבסעיפים 62 עד 74 לחוק, זולת ההוראות בדבר דרכי הענישה אשר נקבעו בסעיפים 68, ו-68א-68 לחוק – על כורחנו מגיעים אנו למסקנה כי דרכי הענישה האמורות באות להוסיף על אלו שהמחוקק ייחד למועמדים בלבד בסעיף 41 רישא לחוק. כל פרשנות אחרת של ההוראות בהן עסקינן תהא מחוסרת הגיון, תרוקן את המילים "בשינויים המחוייבים" מתוכן ותסכל את כוונתו הברורה של המחוקק. אילו חפץ המחוקק ביצירת המצב המשפטי שלקיומו טוענת המבקשת, היה באפשרותו לוותר על הסיפא של סעיף 41 לחוק או, למצער, לנסחו באופן הבא: "על דין המשמעת נגד מועמד יחולו בשינויים המחוייבים, הוראות הסעיפים 62 עד 74, למעט אלה המנויות בסעיפים 68 ו-68א-68".

24. לא זו אף זו: סעיף 68 לחוק, שכאמור מונה את דרכי הענישה, מדבר על "נאשם שהורשע בשל עבירת משמעת"; ו"נאשם", פירושו כל אדם אשר סר לסמכותו של בית הדין למשמעת – ביטוי שמתייחס הן לעורך דין והן למועמד להתקבל כחבר בלשכה. פירושו של דבר הוא שבית הדין המשמעתי מוסמך להטיל קנס כאמור בסעיף 68(3) לחוק גם על מועמדים, ולא רק על עורכי דין – מסקנה פרשנית פשוטה שאינה דורשת את שקילתם של "השינויים המחוייבים". שקילת "השינויים המחוייבים" ביחס למועמד, להבדיל מעורך דין, נדרשת אפוא אך ורק בהקשרם של עונשי ההשעיה וההוצאה מן הלשכה, אשר מנויים בסעיפים 68(4) ו-68(5) לחוק. לאור האמור, קבלת עמדתה של המבקשת דכאן תייתר לחלוטין את מילות המחוקק "בשינויים המחוייבים", שכאמור מופיעות בסעיף 41 לחוק – דבר שיהא מנוגד לכללי פרשנות בסיסיים (ראו: אהרן ברק פרשנות במשפט – תורת הפרשנות הכללית 155 (1992)).

25. מכאן עולות מסקנות ברורות ומתבקשות מאליהן:

א. המילה "השעיה" בהקשרם של "השינויים המחוייבים" אשר נגזרים מההבדל בין עורך דין, חבר בלשכה, לבין מועמד – משמעה פסילה מלהתקבל כחבר בלשכה ומלקבל רישיון לעסוק במקצוע עריכת הדין למשך תקופה קצובה.

ב. המילים "הוצאה מן הלשכה" בהקשרם של "השינויים המחוייבים" אשר נגזרים מההבדל בין עורך דין, חבר בלשכה, לבין מועמד – משמען פסילה מלהתקבל כחבר בלשכה ומלקבל רישיון לעסוק במקצוע עריכת הדין לצמיתות.

26. כפועל יוצא מכך, סמכותו של בית הדין למשמעת להורות בגזר הדין כי עונש ההשעיה אשר הושת על הנאשם, כולו או מקצתו, יהא על תנאי, כאמור בסעיף 68א(א) לחוק, ללא ספק חלה גם על נאשם שהינו מועמד לקבלה כחבר בלשכה. הערכאות קמא צדקו אפוא בפירוש שהעניקו לאמור בסעיפים 41, 68 ו-68א(א) לחוק.

27. ככל שמסקנתי זו צריכה חיזוק, היא מקבלת אותו מהכלל הפרשני שמחייבנו לתת משקל לפרשנותו של דבר חקיקה מקצועי או רגולטורי שהרשות המינהלית, המופקדת על הפעלתו של אותו חיקוק, בחרה לתת לו (ראו: בג"ץ 2875/18 התאחדות תאגידי כוח אדם זר בענף הבניין נ' ממשלת ישראל (18.6.2019), פסקאות 27-28 לפסק דינה של השופטת י' וילנר; וכן רע"א 9778/16 זליגמן נ' הפניקס החברה לביטוח בע"מ, פסקאות

33-34 (31.5.2018) (להלן: עניין זליגמן)). כלל זה חל אף ביתר שאת על הפרשנות המקובלת אצל גוף מקצועי שהינו טריבונל בעל סמכויות שיפוטיות או מעין שיפוטיות, כדוגמת בתי דין למשמעת אשר פועלים מכוח דין (ראו והשוו: עניין זליגמן, פסקה 37). מסיבה זו, בקשת המבקשת לא תצלח גם אם נצא מן ההנחה כי פירושה ביחס לאמור בסעיפים 41, 68 ו-68א(א) לחוק הינו שקול לפירושם של בתי הדין למשמעת.

28. הבקשה נדחת אפוא. אין צו להוצאות.

ניתנה היום, כ' באייר התשפ"א (2.5.2021).

ש ו פ ט